

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 177g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a textului „în mod intenționat sau din neglijență, acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu articolele 56 și 57” conținut în articolul 68 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012

CHIȘINĂU

16 decembrie 2019

Curtea Constituțională, statuând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Eduard ABABEI,
nei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judcători*,
cu participarea nei Dina Musteața, *grefier*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 11 octombrie 2019,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 16 decembrie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „în mod intenționat sau din neglijență, acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu articolele 56 și 57” conținut în articolul 68 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012, ridicată de către dl avocat Petru Balan, în dosarul nr. 3-1612/19, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională de către dna judecător Violeta Chisilița din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 17 aprilie 2018, S.R.L. „Liftmontaj” a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, o cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului Concurenței cu privire la contestarea actului administrativ, și anume decizia Plenului Consiliului Concurenței privind aplicarea amenzii.

4. În cadrul procesului, dl avocat Petru Balan a depus o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „în mod intenționat sau din neglijență [...] acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu articolele 56 și 57” conținut în articolul 68 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012.

5. Prin încheierea din 4 octombrie 2019, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea

„[...]”

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 126 Economia

„(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii;

b) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție;

[...]

h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.”

7. Prevederile relevante ale Legii concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 sunt următoarele:

Articolul 1 Obiectul și scopul prezentei legi

(1) Prezenta lege stabilește cadrul juridic al protecției concurenței, inclusiv al prevenirii și al contracarării practicilor anticoncurențiale și a concurenței neloiale, al realizării concentrărilor economice pe piață, stabilește cadrul juridic privind activitatea și competența Consiliului Concurenței și responsabilitatea pentru încălcarea legislației în domeniul concurenței.

(2) Scopul prezentei legi constă în reglementarea relațiilor ce țin de protecția, menținerea și stimularea concurenței în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor.

Articolul 2

Sfera de aplicare a prezentei legi

(1) Prevederile prezentei legi se aplică faptelor acțiuni sau inacțiuni ce au ca obiect sau au ori pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței, precum și faptelor acțiuni de concurență neloială, care sînt săvîrșite de:

a) întreprinderi înregistrate în Republica Moldova sau în alte state, precum și de persoane fizice;

b) autorități ale administrației publice centrale sau locale, în măsura în care acestea, prin deciziile emise sau prin actele adoptate, intervin pe piață, influențînd direct sau indirect concurența, cu excepția situațiilor cînd asemenea măsuri sînt luate în aplicarea altor legi sau pentru apărarea unui interes public major.

(2) Sub incidența prezentei legi cad și persoanele asimilate autorităților publice care exercită atribuții de putere publică sau utilizează domeniul public, fiind împuternicite prin lege să presteze un serviciu de interes public.

[...]

(6) Consiliul Concurenței este autoritatea de concurență națională, competență de punerea în aplicare a prevederilor prezentei legi, în conformitate cu atribuțiile stabilite de prezenta lege.

[...]"

Articolul 68

Faptele ce constituie încălcări ale normelor de procedură ale legislației concurențiale

„(1) Plenul Consiliului Concurenței are dreptul să aplice, prin decizie, persoanelor menționate la art.20 alin.(2) lit.b) sau întreprinderilor amenzi în cazul în care, în mod intenționat sau din neglijență:

a) ca răspuns la o solicitare făcută în temeiul art. 54, acestea furnizează informații inexacte, incomplete sau care induc în eroare ori furnizează documente incomplete sau nu furnizează în termenul stabilit informațiile sau documentele solicitate;

b) acestea furnizează informații inexacte, incomplete sau care induc în eroare într-o cerere, confirmare, notificare sau completare a acesteia, potrivit prevederilor art.22;

c) în timpul inspecțiilor desfășurate potrivit art.56 și 57, acestea prezintă registrele și celelalte documente solicitate, aflate în raport cu scopul și obiectul investigației, în formă incompletă;

d) **acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu art.56 și 57;**

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorul susține că prevederile contestate nu sunt previzibile și accesibile, deoarece persoanele fizice și juridice riscă să fie sancționate fără a înțelege sensul comportamentului reprobabil și cum ar trebui să procedeze pentru a evita sancțiunile Consiliului Concurenței. El consideră că textul contestat nu este suficient de explicit și nu permite să se înțeleagă semnificația și întinderea obligației care i se incumbă, iar acest fapt face incertă aplicarea sa. Dispoziția

criticată are un caracter vag și exclude posibilitatea calificării corecte a comportamentului eventualului făptuitor, fapt care generează decizii arbitrare din partea Consiliului Concurenței.

9. Potrivit autorului excepției, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 23 alin. (2) și 126 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii concurenței, ține de competența Curții Constituționale

12. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl avocat Petru Balan, în dosarul nr. 3-1612/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

13. Curtea reține că prevederile contestate nu au fost anterior obiect al controlului de constituționalitate.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 68 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței, care stabilește răspunderea pentru refuzul de a se supune unei inspecții efectuate de către Consiliul Concurenței. Deși a pretins violarea articolelor 1 alin. (3), 23 alin. (2) și 126 din Constituție, autorul excepției, în principal, a menționat că prevederile contestate sunt contrare exigențelor calității legii și i-ar afecta libertatea de a desfășura activitate de întreprinzător.

15. Din textul sesizării, dar și al încheierii instanței de judecată, Curtea reține că, de fapt, autorul sesizării își exprimă dezacordul cu procedura de efectuare a inspecției de către angajații Consiliului Concurenței, invocând situații de cunoaștere a limbii, de lipsă a avocatului, de comportament necorespunzător al inspectorilor etc. și acreditând ideea că fiind persoană supusă controlului nu s-a opus efectuării controlului, pe când inspectorii folosesc textul neclar al legii pentru a aplica amenzi mari.

16. Pornind de la imperativele constituționale, potrivit cărora concurența loială este un factor de bază al economiei naționale [articolul 9 alin.(3)] și că statul trebuie să asigure protecția concurenței loiale [articolul 126 alin. (2) lit.b)], legislatorul a adoptat Legea concurenței, în care a inclus reglementări privind identificarea, cercetarea și sancționarea faptelor ce restrâng, împiedică sau denaturează concurența. De competența Consiliului Concurenței ține și inițierea investigațiilor asupra unor fapte care ar putea afecta concurența și legiuitorul i-a pus la dispoziție mecanisme procesuale eficiente pentru realizarea acestor investigații. Un astfel de mecanism îl reprezintă și reglementarea contestată, care permite Consiliului Concurenței să sancționeze comportamentul persoanelor supuse controlului, care prin acțiunile proprii împiedică procesul de investigare.

17. Așa cum este prevăzut în articolul 68 din Legea concurenței, „Plenul Consiliului Concurenței are dreptul să aplice, prin decizie, [...] întreprinderilor amenzi în cazul în care, în mod intenționat sau din neglijență, [...] acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu art.56 și 57”. În contextul articolului menționat, dar și al altor compartimente structurale ale legii din care face parte, prevederea contestată este explicită, deoarece prevede sancțiunea pentru persoana care deliberat se opune investigației.

18. Curtea reiterează că, pentru a fi previzibilă, o lege trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii discreționare a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a-i oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt consecințele comiterii unei anumite fapte.

19. Suplimentar, Legea concurenței prevede că persoana supusă controlului are obligația să se supună inspecției Consiliului Concurenței [articolul 56 alin. (11)] și să asigure accesul pentru a inspecta încăperile, terenurile, bunurile și documentele ce-i aparțin [articolul 56 alin. (3) lit. a)]. Inspectorii Consiliului Concurenței își exercită drepturile în baza ordinului emis de președintele Consiliului Concurenței, în care se indică scopul și obiectul inspecției, împuternicirile inspectorilor, data la care începe inspecția și sancțiunile prevăzute, precum și dreptul de a ataca ordinul în instanța de judecată. Persoana inspectată este în drept să ia cunoștință de dispoziția de investigație a cazului, de ordinul în baza căruia a fost dispusă efectuarea inspecției și de delegația de inspecție și să obțină câte o copie de pe acestea.

20. Argumentele autorului sesizării, potrivit cărora administratorul societății supuse inspecției nu cunoștea procedura de control, nu știa dacă inspectorii au avut dreptul de a efectua inspecția, țin de cunoașterea și nu de constituționalitatea legii. Tot de cunoașterea legii ține și prevederea că lipsa avocatului nu poate fi invocată de subiectul supus inspecției drept temei pentru amânarea inspecției (articolul 56 alin.(10) lit. g)). Curtea amintește principiul potrivit căruia nimeni nu poate invoca în apărarea sa necunoașterea legii (*nemo censetur ignorare legem*). Această regulă este amintită și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a menționat în cauza *Emonet și alții v. Elveția*, 13 februarie 2007, § 85, că toate persoanele, indiferent dacă sunt sau nu reprezentate de un avocat, trebuie să cunoască legea (a se vedea DCC nr. 72 din 14 mai 2019, § 20).

21. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea nu poate reține criticile de neconstituționalitate și constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „în mod intenționat sau din neglijență, acestea refuză să se supună unei inspecții desfășurate în conformitate cu articolele 56 și 57” conținut în articolul 68 alin. (1) lit. d) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012, ridicată de către dl avocat Petru Balan, în dosarul nr. 3-1612/19, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 16 decembrie 2019

DCC nr. 144

Dosarul nr. 177g/2019